

ONNISTU OHITUKSISSA

Annina Kauppi
Eläintenkouluttaja (AT & EAT)
esitys: Sanna Rojola & Annina Kauppi

1

Luennon runko

Mitä remmiräyhäys oikeastaan on?

Syitä räyhäämisen taustalla

Oppimisen rooli

Ohituskäytöksen muuttaminen

Vastaehdollistaminen ja korvaava käytös

LAT eli katso koira – sovellus

Erilaiset tukikäytökset

2

Mistä oikein on kyse?

3

Omistajalle
ongelma -
Koiralle
ratkaisu

4

Mitä remmiräyhääminen on?

- Koiran **reaktio ärsykeeseen**, joka aiheuttaa siinä pelkoa, ahdistusta, epävarmuutta, turhautumista ja/tai kiihtymystä.
- Tunteiden mukana tulee joukko erilaisia **käytöksiä**, jotka saa aikaan toinen koira (tai jokin muu ärsyke).
- Käytöksenä sitä koskevat samat lainalaisuudet kuin muitakin käytöksiä

Good news!

Koska kyse on käytöksestä, sitä voi muokata, kuten muitakin käytöksiä

5

Ohitushaasteiden taustalla

Laji (ja rotu)	
Käyttäytymistarpeet ja niiden toteutuminen	👍 Voimme vaikuttaa (virikkeet, hyvinvointi)
Fysiologia, aivokemia, erilaiset neurologiset prosessit	Voimme ehkä vaikuttaa, mutta emme voi varmistaa/mitata/analysoida
Yksilö	
Terveystila	Sairasta tai kipeää koiraa ei tule kouluttaa.
Oppimishistoria	Emme voi vaikuttaa
Temperamentti ja persoonallisuus	Emme voi vaikuttaa
Pitkäkestoinen mielentila	👍 Tähän voimme pyrkiä vaikuttamaan
Ympäristön sen hetkiset ärsykkeet eli välitön konteksti/tilanne	👍 Tähän voimme vaikuttaa
Käyttäytymisen seuraukset	👍 Tähän voimme vaikuttaa

6

Konkreettisia syitä räyhäyksen taustalla

- Kipu
- Pelko
 - Aikaisemmat ikävät kokemukset
 - Myös kivut aiheuttavat pelkoja
- Ei-lajityypillinen tapa kohdata toiset koirat
- Liiallinen innokkuus (turhautuminen?)
- Hormonit: kastroidi voi pahentaa tai räyhääminen alkaa sen jälkeen.
- **Oppiminen (ihmisen ja koiran)**

7

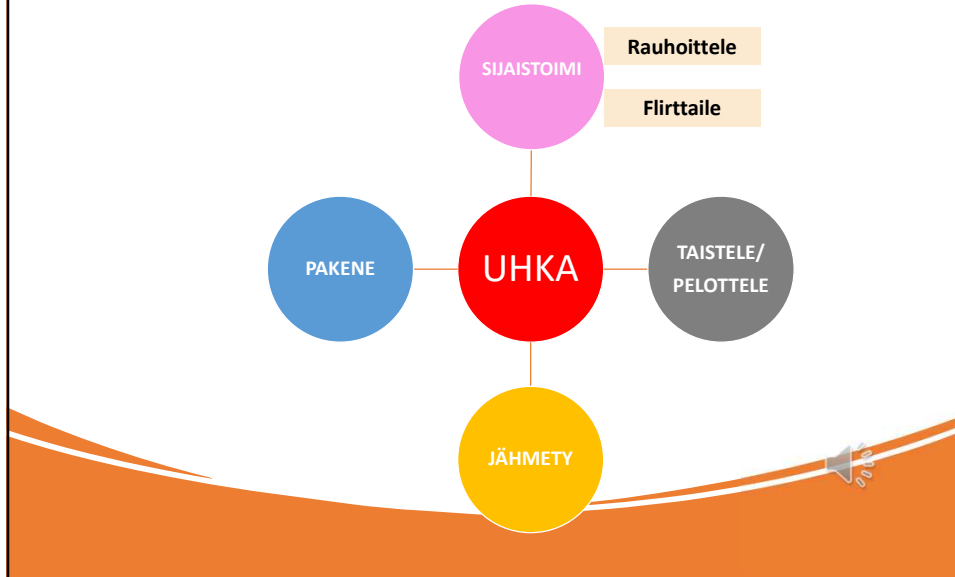
TAUSTALLA KIPU

- Kipu on otettava ensimmäisenä huomioon. Kipu saattaa koiran mielessä liittyä vastaantulevaan koiraan. (saattaa olla alkusyy, mutta käytös usein jatkuu vaikka kipu poistuu)
- Monet krooniset vaivat esim. lonkissa ja selässä voivat aiheuttaa kipua ja purkautuvat räyhäämisenä lenkillä.
- Pannan kiristymisen aikaansaama ikävä tunne kaulan ympärillä saattaa alkaa liittyä toisiin koiriin.
- Koira ei välttämättä näytä ulospäin kipua muulla tavalla kun rähisemällä.
- **Kipu aktivoi aina pelkojärjestelmän.**

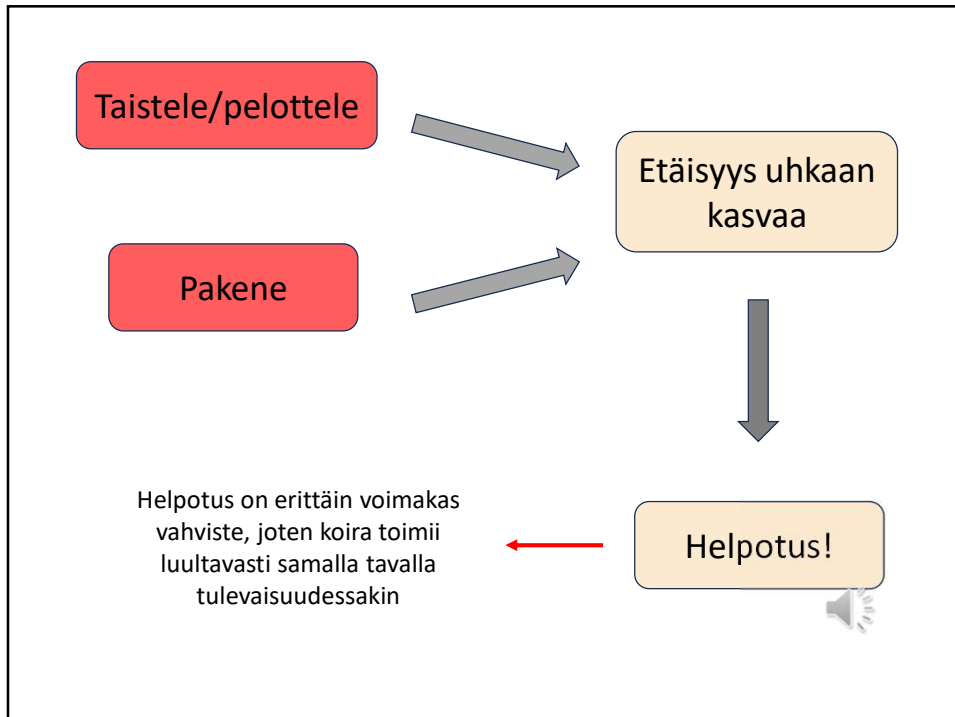

8

TAUSTALLA PELKO

9

10

Taustalla (yli)innokkuus/ turhautuminen

- Koira saattaa varsinkin pentuna kiskoa toisten koirien luo innoissaan.
- Kun hihna estää lähestymisen, se saattaa turhautua ja turhautuminen purkautuu haukkumisena ja hyppimisenä ja myöhemmin jopa aggressiivisena käytöksenä.
- Kiskominen saattaa myös aiheuttaa kipua (remmi kiristyy, panta kuristaa) jolloin alun innostuminen voi muuttua peloksi, ärtymykseksi ja/tai kivun ennakoinniksi

<https://www.youtube.com/watch?v=kv1Drxqw7vE>

<https://www.youtube.com/watch?v=mSRQ9o22KG8> (tekstillä, hidastus)

11

Taustalla ”luonnoton” lähestyminen

- Ohitustilanteissa koira joutuu usein lähestymään suoraan toista koiraa kohti, ilman pysähtymisiä tai kaarroksia, jotka olisivat koiralle luontaisia.
- → tämä saattaa koirasta tuntua uhkaavalta
- Koira saattaa yrittää käyttää rauhoittavia eleitä (pään kääntö, nuuskiminen, kielen lipaisu), joiden tarkoituksena on rauhoittaa sekä lähestyvää koiraa että itseä ja kertoa kauniisti, että ”tarvitsen enemmän tilaa”.

→ Rauhoittavat eleet eivät koiran näkökulmasta toimi, koska toinen koira tulee edelleen kohti (ihminen yleensä vetää koiraa vielä perässään jos koira on yrittänyt pysähtyä).

12

Taustalla ihminen

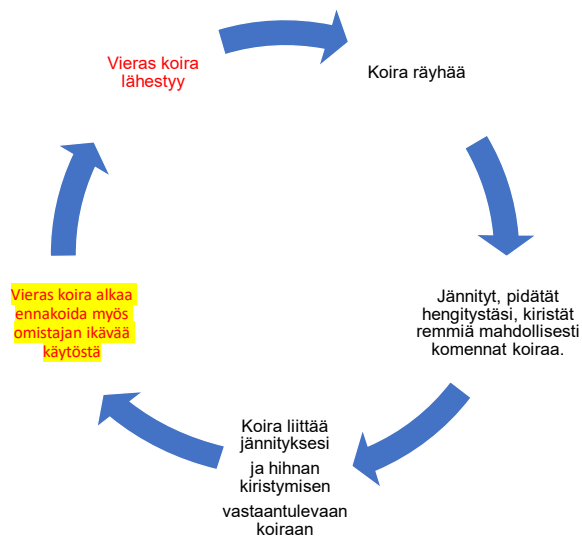
- Jos omistaja nykii tai vetää koira hihnasta ohitettaessa toisia koiria, saattaa kaulapanta aiheuttaa kipua koiralle. Koira saattaa yhdistää kivun vastaantulevaan koiraan, ja alkaa pitää vastaantulevaa koira kivun aiheuttajana.
- Ihminen usein myös reagoi koiran räyhämiseen voimakkaasti ja ongelman jatkuessa alkaa myös ennakoimaan räyhäystilanteita. Tämä saattaa pahentaa tai ainakin ylläpitää käytöstä.

Reaktiivisilla koirilla on usein reaktiivinen omistaja 😊

13

Remmiräyhämisen noidankehä

14

Taustalla rankaisut

- Rankaisu (fyysinen, tai psyykinen) saattaa alkuun tuntua toimivan. Käytös saattaa muuttua, mutta käytöksen syy (esimerkiksi pelko) ei rangaistuksilla poistu, jolloin käytös todennäköisesti palaa myöhemmin takaisin.
- Rankaisut saattavat myös vain pahentaa ongelmaa, koska koira alkaa liittää ne vastaantuleviin koiriin.

Jotta koiran käytös muuttuisi, myös ihmisen on muutettava käytöstään!

15

Räyhäämisen oppiminen

- Vaikka alkuperäinen syy räyhäämiseen olisi mikä tahansa, liittyy käytökseen aina myös oppimista.
- Eläin oppii tavan toimia, jolla se pääsee haluamaansa tavoitteeseen (operantti ehdollistuminen)
- Samalla tapahtuu myös ns. tunneoppimista → tilanteisiin tai ärsykkeisiin alkaa liittyä jokin tunnetila. (klassinen /respondentti ehdollistuminen)

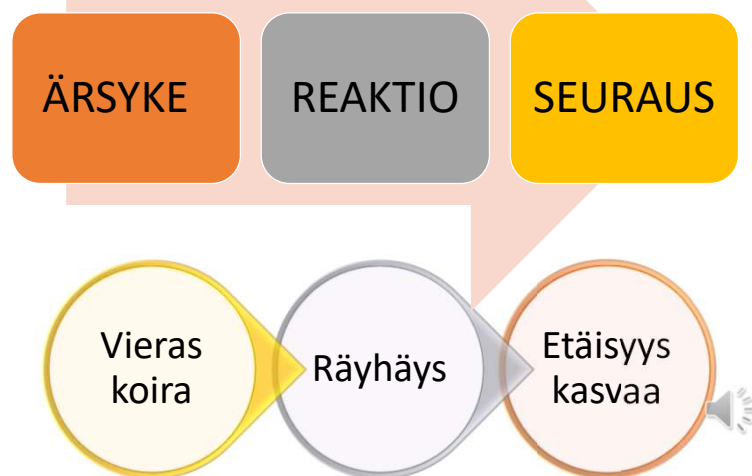
16

OHITUSTILANTEIDEN ANALYSOINTI JA TAVOITTEIDEN ASETTAMINEN

17

MITÄ TAPAHTUU?

18

Tilanteita voi analysoida ABC-analyysin avulla

Eläimen käytös, jota halutaan tutkia tai muuttaa

A – Edeltävät tapahtumat

- ✓ Mitä ärsykejä on havaittavissa?
- ✓ Mitkä tekijät laukaisevat käytöksen?
- ✓ Ympäristö ja/tai sen muutos
- ✓ Äänet, valot, hajut
- ✓ Käskey sanat
- ✓ Ohjaajan eleet
- ✓ Eläimen sisäinen "tila"

B – Käytös
(behavior)

- ✓ Mitä eläin tarkkaan ottaen tekee? (valitse olennaisin käytös)
 - ✓ Liikkeet
 - ✓ Ääni
 - ✓ Energiataso
 - ✓ Viretila
 - ✓ Elekieli
- KUVAA TARKASTI

C- Seuraukset

- ✓ Mitä seurauksia käytöksellä on eläimelle?
- ✓ Mikä ylläpitää käytöstä?
Onko kyse jonkin saavuttamisesta vai jonkin välttämisestä?

VOIMME VAIKUTTAA KÄYTKÖSEEN VAIN A:n ja C:n kautta

19

Ohitusten ABC analyysi

A

- Mikä asia saa aikaan reaktion? Missä tilanteessa (Kaikissa? Vain joissain?)
- Miltä etäisyydeltä reaktio alkaa?
- Ilmeneekö kaikkien taluttajien kanssa ja kaikissa paikoissa?

B

- Mitä koira tarkkaan ottaen tekee?
- Mahdollisimman tarkka kuvaus: pysähtyy → jännittyy → nostaa hännän ja pään ylös → pyrkii eteen päin → haukkuu....

C

- Mitä minä (taluttaja teen)? Yhtä tarkka kuvaus 😊
- Miten tilanne päättyy?

20

OHITUSKÄYTÖKSEN MUOKKAAMINEN

OPETETAAN OHITUSTILANTEISIIN UUSI KÄYTÖS JOKA TOIMII
SEKÄ KOIRALLE ETTÄ TALUTTAJALLE

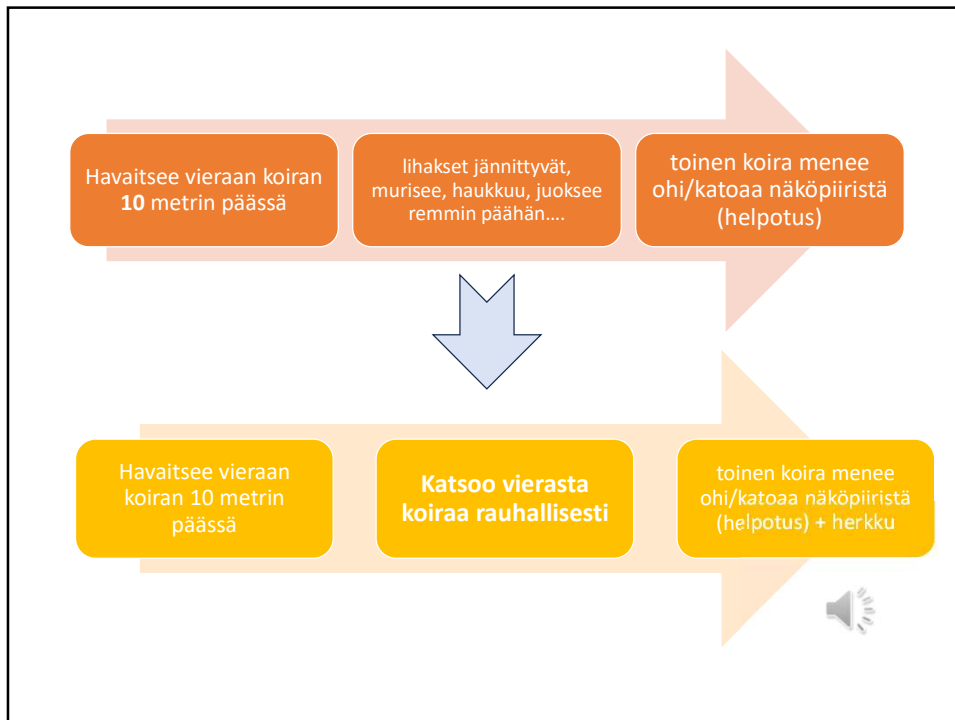
21

Ohituskäytöksen muuttaminen

- Koira pyrkii käytöksellään aina johonkin tavoitteeseen (se saavuttaa tai välttää käytöksellään jotain).
- Tehokkainta on, jos voimme muokata tilannetta niin, että koira pääsee aiempaan tavoitteeseensa uudella käytöksellä.

22

23

Muuta
sekä
käytöstä
että
fiilistä!

- Ohitustilanteissa on aina läsnä sekä *käyttäytymistä* että *tunteita* (ja tahdosta riippumattomia reaktioita).
- **On muutettava molempia**
- Välineet: vastaehdollistaminen ja uuden käytösmallin opettaminen.

24

Vastaehdollistaminen

Ohituskäytöksen muuttaminen

Pelottavaan ärsykkeeseen yhdistetään toistuvasti jokin miellyttävä ärsyke

Jaana Pohjola 2014

25

Vastaehdollistaminen (muutetaan tunnetta)
"Jännä onkin kivaa!"

Vastaehdollistaminen = pelkoa/jännitystä aiheuttava asia muutetaan kivoja asioita ennakoivaksi

- Koira huomaa jännän asian ja saa namin välittömästi sen jälkeen (tai samaan aikaan)
- Kun kaava toistuu tarpeeksi monta kertaa, jännä asia alkaa tarkoittaa, että kohta tulee nami ja muuttuu vähitellen mukavaksi (koska siitä seuraa nami)
- Opetetaan siis koiralle, että vieras koira tarkoittaa kivoja asioita taluttajalta!

26

Opetetaan uusi käytösmalli

- "Ei minkään" tekeminen on melko mahdotonta.
- Koira on jo oppinut tavan "selvitä" ohituksista. Nyt meidän pitää opettaa sille uusi meille mukavampi tapa!
- Vaihtoehtoja uudeksi käytökseksi on monia, kannattaa miettiä sujuvuutta
 - Kontakti ohjaajaan, kuonokosketus käteen, istuminen jne

27

Ohituskäytöksen muuttaminen

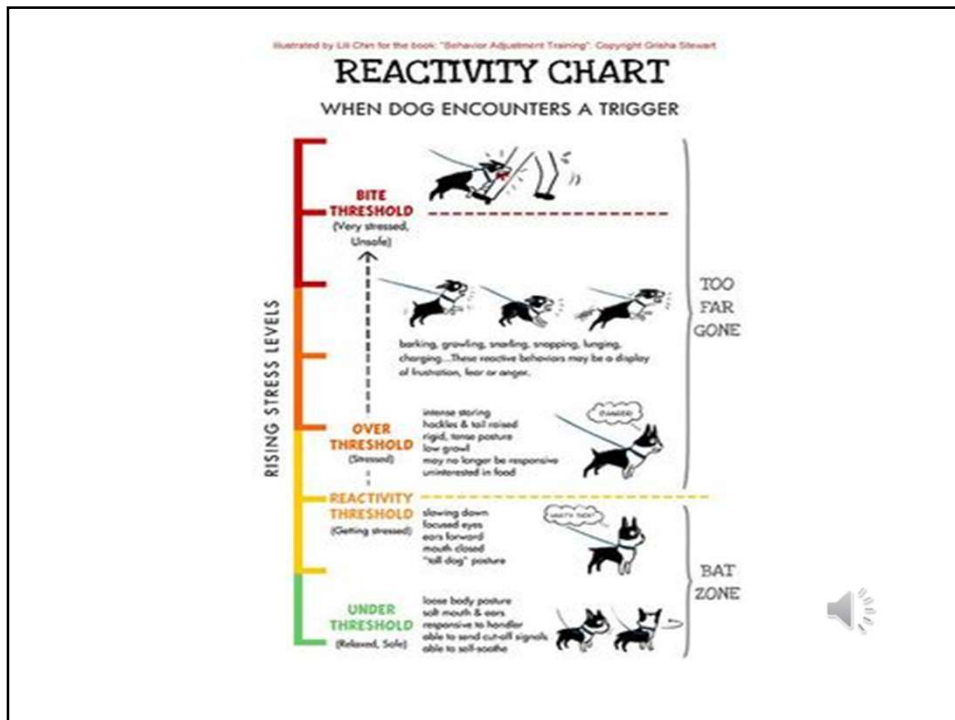
1) **ETSI PALKKA JOKA TOIMII!** Tämä voi vaatia työtä, mutta on välttämätöntä

2) PIDÄ HUOLTA ETÄISYYDESTÄ

- Koulutuksen tulisi aina tapahtua reaktiokynnyksen alapuolella (Syökö koira? Entä leikkiikö se?)
- Opettele lukemaan koiraasi
- Pyri minimoimaan reaktiot, koska jokainen tilanne, jossa koira reagoi räyhämällä vahvistaa ei-toivottua käytöstä.
- Onnistunut harjoitustilanne näyttää ulkopuoliselta tylsältä → mitään ei tapahdu.

28

29

KOIRIEN KIELI

Bostonterrieri Boogien esittämänä

Oman toiminnan tarkkailun lisäksi, ihmisen onkin hyvä opetella tunnistamaan koiran pieniä eleitä, joilla se kertoo, ettei tunne oloaan rennoksi.

				
VALPAS	EPÄILEVÄ	HUOLESTUNUT	UHATTUNA	VIHAINEN
				
"RAUHAA" käännänsä pään väärin	STRESSAANTUNUT huakaus	STRESSAANTUNUT noinen huakaus	"RAUHAA" mukaan käännä	"RAUHAA" pää on kääntynyt ja pää käynnä
				
"TARVITSEN TILAA" vatsanvatsan täyry	VAANIMINEN	STRESSAANTUNUT dönnä nappulilla	STRESSIN POISTO vatsalla	RENTOUTUNUT rennot korvat ja pehmeä käsi
				
"RAUHAA" selän väärin	YSTÄVÄLLINEN kääntynyt vatsalla	YSTÄVÄLLINEN	"JOKKO..." pyöreä ponnistaminen nappula	"HELLYSHETKI" mahavatsanpääasento
				
"IHANA NÄHDÄ!" tervehdysveto	"LEIKITTÄÄN" leikkilumina	"VALMIINA!" laulokummitus	"RUOKAA TULOSSA!"	
				
UTELIAS pään käännä	ILOINEN (tai kuumissa)	ONNELLINEN kinnurilla	"MMMM..."	"ÄLÄ VAAN LEPETÄ!"

© 2011 Lili Chen www.doggedrawing.net

30

LAT eli Look at That -peli (pääasiassa kurssilla käytössä)

- LAT harjoitus perustuu vastaehdollistamiseen, mutta siinä uusi, korvaava käytös rakentuu ikään kuin itsestään.
 - Koira palkataan pelottavan asian (toinen koira) rauhallisesta katsomisesta. (toinen koira = nimi)
 - Vähitellen koira alkaa odottaa namin vieraan koiran nähdessään.
 - Kun näin tapahtuu koira katsoo taluttajaan tavallaan kysyäkseen "missä se nimi on?!"
 - Kun palkkaat tästä vahvistat käytösketjua: näen toisen koiran – katson taluttajaa – saan namin

31

1-2-3- peli

- Yksinkertainen koulutuspele, joka perustuu kaavamaisuuteen. Suunniteltu reaktiivisille ja pelokkaille koirille.
 - Ihminen luettelee sanoja ("yksi, kaksi, kolme") ja koira saa palkkion aina viimeisen sanan ("kolme") jälkeen. Kaavan ansiosta, koira osaa odottaa namin jo ihmisen aloittaessa sanojen luettelemisen.
 - Pystyy käyttämään liikkeessä (LAT voi tehdä myös paikallaan) esim. siirryttäessä kauemmas ärsykkeestä tai vilkkaan alueen läpi kuljettaessa.
 - Peliä ei ole koskaan tarkoitus tehdä ilman namin, vaan koiran tulee voida aina luottaa siihen, että viimeisen sanan jälkeen se saa namin.
 - Aloitetaan takaperin ketjutamalla.
 - "kolme" -> nimi,
 - "kaksi, kolme" -> nimi
 - "yksi, kaksi, kolme" -> nimi
 - Lisätään liike "yksi, kaksi, kolme" -> nimi

32

Tärkeitä tukitaitoja

KOIRA:

- Kontakti!!!
- Luopuminen (jätä, irti) toiminnan keskeyttäjänä
- U-käännös/suunnan vaihto
- 1-2-3 peli
- Namien etsiminen maasta
- Kuonokosketus käteen

OHJAAJA:

- Remmin käyttö
- Oikea aikainen ja sujuva palkkaus
- Koiran elekielen lukeminen
- Käsien rentouttaminen, hengittäminen

33

Mitä muuta voit tehdä?

- Opettele herkkää remmin käyttöä.
 - Älä kisko, älä vedä, sivele ja löysää!
- Hengitä! Pysy rentona, juttele koirallesi
- Opetä nopea ja varma U-käännös
- Opetä muita hyödyllisiä taitoja: namien etsiminen, kuonokosketus käteen, vahva kontakti, 1-2-3 peli.
- Opettele olemaan häpeämättä: muista, että koirasi käytös ei kerro mitään sinusta tai sinun ja koirasi suhteesta
- Älä pelkää ohituksia vaan etsi tilanteita, joissa pääsette harjoittelemaan onnistumisia.
- Opettele ajattelemaan tilannetta sinun ja koirasi **yhteisenä** opintienä sen sijaan että ajatteisit että kyse on vain siitä, että sinun pitää kouluttaa koirastasi tottelevainen!

34

Yleisimpiä syitä epäonnistumiseen

<p>Liian pieni etäisyys: koulutus aloitetaan vasta kun toinen koira on jo niin lähellä että oma koira ei enää pysty syömään.</p>	<p>Ohjaaja jännittää jopa enemmän kuin koira</p>	<p>Ajoitus ei onnistu (liittyy seuraavaan)</p>
<p>Mekaaniset taidot: palkkasanan pitää osua oikeaan kohtaan ja nimi pitää pystyä antamaan nopeasti. Harjoittele siis palkkausta paljon!</p>	<p>Odotetaan tai toivotaan koiralta liikaa: "kyllä se varmaan tästä selviää"</p>	<p>Viedään koira liian vaikeisiin tilanteisiin</p>
<p>Hermostutaan ja toivotaan että rankaisu auttaa</p>	<p>Palkkio ei ole koiran mielestä kovin haluttava</p>	<p>Treenataan vain silloin kun "on treenit". </p>